

דף קעו.

עין משפט א.

ח"מ סימן קז פעיף א

א. מצוה על היורשים לפרוע חוב אביהם, וכופין אותם בכך כמו שכופין את אביהם^ז. ומדינא דגמ' אין כופין אותם אלא בהניח קרקעות ולא מטלטלין, אבל אחרי תקנת הגאונים^ק כופין אותם גם בהניח מטלטלין ואפי' במלוה ע"פ, ואפי' קנאם אביהם אחר שלוח ולא כתב דאיקני, שהיורש במקום אביו עומד.

ב. כופין את היתומים לפרוע חוב אביהם גם ממלוה שהיתה לאביהם ביד אחרים בין גבו^ר קרקע בין גבו מעות.

אם ירשו קרקע ומטלטלין, והיורשים רוצים להגבות קרקע והמלוה רוצה מטלטלין, שומעין ליורשים, ש אם לא שכתב לו מפורש בשטר שיכול לגבות ממטלטלין בין בחייו בין במותו.

ג. אם לא ירשו כלום מאביהם, אין חייבים לפרוע חוב אביהם מנכסיהם ואפי' מצוה^ה אין בכך.

ז. רמב"ם פי"א מהלכות מלוה הלכה ח' מכתובות צ"א ע"ב מקטינא דארעא, ושם פ"ו ע"א וכמ"כ בתוס' שם ד"ה פריעת בע"ח מצוה וכ"כ הרא"ש שם.

ק. כ"כ הרא"ש בפ"ק דבב"ק סי' י"ט וכ"כ הר"ן בשם ר"ח, ורשב"א בתשובה ח"א סי' תתקי"ד. ובתשובת הריב"ש סי' שצ"ב.

וכתב הש"ך בס"ק א' דאם נתנו או מכרו הלוח או היתומים המטלטלין שירשו אין גובין מהם בע"ח גם מדינא דגמ' דמתנה כלקוחות, ואין קדימה במטלטלין כמבואר בסי' ק"ד סעיף ג' וכמ"ש הרא"ש בקידושין בפ' האומר פ"ג סי' י"ד. ובסעיף ג' בשו"ע איירי בקרקעות שאפי' מכרם היורש גובה מהם הבע"ח.

ר. כתב הסמ"ע בס"ק ה' דה"ה לא גבו רק הניח שטרי חוב על לוויין שלו, הבע"ח מוציא מהיורשים השטרי חוב וגובה מהן, דשטרות נחשבים כמטלטלין. וכתב הש"ך דה"ה שהבעל חוב יכול להוציא מדר' נתן מבעל חוב של בעל חוב שלו גם מטלטלי דיתמי.

וכתב בביאורים ס"ק ב' דכתובה אינה גובה ממלוה שחייב היורש בעצמו למוריש.

ש. דלא תיקנו להכריחם ממטלטלי, אלא כשאין להם קרקע, אבל כשיש להם קרקע דינו במקומו עומד שהמטלטלין שלהם שירשו אינם משועבדים לבעל חוב. טור.

וכתב הש"ך בס"ק ד' דאפי' תפס מטלטלין לא מהני כשרוצים היתומים ליתן לבע"ח קרקע. וכתב דכן מוכח מבעל התרומות ודלא כהב"ח בסי' ק"ה סעיף ד' ע"ש.

ת. כן דעת הרמב"ם בפי"א הלכה ח', וכ"כ רוב הפוסקים.

ירש קצת נכסים אין צריך לפרוע אלא ממה שירש א. ואם אמר איני יורש ואיני משלם יבואר בסי' רע"ח אם שומעין לו.

עין משפט ב. חו"מ סימן לט סעיף א
עיינ לעיל דף קעה. עין משפט ח

חו"מ סימן קיא סעיף א

א. המלוה את חבירו בע"פ אינו גובה אלא ממה שימצא ביד הלוה, אבל אינו טורף לא מלקוחות שקנו ממנו ולא ממתנות שנתן ב, אבל מכל מה שימצא בידו גובה בין קרקע בין מטלטלין ג אפי' קנאם אחר ההלואה.

ב. המלוה בשטר ד טורף מלקוחות וממקבלי המתנות שקנו וקיבלו ממנו קרקע אחר ההלואה, אפי' אם אינו מפורש בשטר ה האחריות. אבל אם פירש בשטר שהלוה לו על תנאי שלא יטורף מלקוחות ולא ממקבלי מתנות תנאו קיים ו אינו טורף מהם.

עין משפט ג. חו"מ סימן סט סעיף ב

ד. נתקיים כבי"ד שהוא כתב ידו, ז אין לו אלא דין מלוה ע"פ בעדים, ואינו גובה לא מן היורשים, ח ולא מן הלקוחות, אלא ממנו אם הודה

א. מריב"ש סי' תע"ח.

ב. ממשנה בתרא רע"ה ע"א. וגם ממתנה דאם לא היה עושה לו נחת רוח לא היה נותן לו וא"כ הוי כמכרו. סמ"ע ס"ק א'.

ג. ממה שאמרו בבתרא שם קנ"ז ע"א אפי' מגלימא דעל כתפיה.

ואם שיעבד נכסיו בלי הסכמת אשתו, והם משועבדים לכתובתה דינו כמו במכר. ב"י בשם בעל התרומות. ועוד שם באשה שנתן לה אחר או בעלה קרקע קודם שלוה, אף שהבעל אוכל מזה פירות אין הבעל חוב גובה מהם ועיינ בסי' צ"ז סעיף כ"ה. סמ"ע ס"ק ב'.

ד. ה"ה אם הודה בפני עדים וציוה לכתוב שטר, כ"כ הש"ך בס"ק ב' בשם בעה"ת.

ה. ממציעא ט"ו ע"ב, דאיפסקא הלכתא דאחריות טעות סופר, דלא שדי איניש זוזי בכדי.

ו. דכל תנאי שבממון תנאו קיים כ"כ התוס' במציעא י"ד ע"א ד"ה שעבוד.

ז. בתרא קע"ו.

ח. משום שאין לו קול, וכן אינו קודם למלוה מאוחר בשטר המאוחר דשמא פרע, ואף אם המלוה מודה שלא פרע אינו נאמן בהודאתו לחוב לאחרים דחוששין לקנוניא, נתיבות ס"ק ה'.

שלא פרע. ואם טוען פרעתי ט נשבע היסת ונפטר, ואינו יכול לטעון שטרך בידי מה עושה, שאינו חושש להניחו בידו כיון שאינו שטר גמור.

ה. המודה במקצת בכתב ידו, נשבע י שבועת התורה, ואם כפר ואמר שאינו כתב ידו כ ונתקיים בכי"ד או בעדים שהוא כתב ידו הרי זה ל הוחזק כפרן ומשלם, ואם לא נתקיים הכתב יד הרי זה נשבע היסת ונפטר.

ו. י"א מ דאין אדם נאמן לטעון פרעתי על כתב ידו, ואין לדיין בזה אלא מה שענינו רואות.

ז. הוציא עליו כתב ידו שחייב לו, וטוען ואומר אמת כי היא חתימתי אבל מעולם נ לא חתמתי על הודאת הלואה, אלא שכחתי וחתמתי שמי בסוף המגילה, וזה מצאה וכתב עליה, או שטוען אמנה היא, אבל לא לויתי הלואה זו מעולם, נאמן בשבועת היסת ט מיגו שהיה טוען

ט. ואפי' טוען פרעתי אחרי שנתקיים הכתב יד מ"מ נאמן, כיון דאין קול לכת"י. ש"ך ס"ק ז'.

י. ובשטר או כתב יד שיש בו נאמנות שאינו יכול לכפור, אין ההודאה במקצת במה שכתב בו מחייבו שבועה דאורייתא, כ"כ בש"ך ס"ק ח'.

כ. אפי' ע"י דימוי חתימות מב' שטרות הוי קיום מעליא, אפי' בכת"י שצריך בו קיום מן התורה, סגי ע"י דימוי, אבל בשאר דברים שמקילין בהם בקיום שטרות מדרבנן, כמו שלא צריך שיהיה בפני בע"ד, או להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן, לא מועיל בכת"י שצריך בו קיום מן התורה וע"כ בקיום כת"י צריך שיהיה בפני בע"ד, וכן אם יבואו לקיים כת"י ע"פ זכרונם שזה כתב ידו של פלוני שראינו כשהיינו קטנים לא מועיל כיון שקיום כתב יד צריך קיום מן התורה. ש"ך ס"ק י"ב.

ל. אפי' לא טען לכפור בהלואה אלא טען שכתב יד מזוייף.

ובשטר שטוען בו מזוייף ישנה מחלוקת בס"י פ"ב אם הוחזק כפרן כשנתקיים השטר. ואם אמר רק לא לויתי על כתב יד ואח"כ נתקיים הכת"י ודאי הוחזק כפרן, נתיבות ס"ק ט'.

מ. טור בשם הרמ"ה והמגיד בפ' י"א מהלכות מלוה והנ"י והמרדכי. וצ"ל דנתקיים הכתב וגם כתוב בו נאמנות וכמו שכתב השו"ע בסעיף ב'. ומה שכתב הרמ"א שבזה אין לדיין אלא מה שענינו רואות כ"כ הריב"ש סי' תנ"ד. והש"ך מסיק דהעיקר כדעה ראשונה של המחבר ואפי' לומר קים לי בתפיסה לא מהני, נתיבות ס"ק י'.

נ. ובעינן שטוען בודאי, אבל בטוען שמא לא חתמתי שמי לא הוי טענה לפוטרו במיגו כ"כ הב"י בשם התרומות. וגם בטענה שפלוני מצאה, צריך לטעון לא בדרך אפשר, אלא טענה ברורה שפלוני מצאה, נתיבות.

ס. ואם נאמן לטעון טעיתי במיגו דפרעתי עיין בס"י קכ"ו סעיף י"ג פלוגתא בזה.

פרעתי, אם לא שכתוב בו נאמנות שאינו יכול לטעון פרעתי ע' אחרי שנתקיים הכתב ידו דאם פרע לא היה לו להניחו אצלו.

עין משפט ד. אה"ע סימן קל סעיף ב

כז. נתן לה הגט בינו לבינה ואפי' חתום בעד אחד אינו גט כלל פ'. בד"א בכתב יד הסופר, אבל היה כתב ידו וחתם עד אחד ונתנו לה אפי' בינו לבינה, הרי זה גט פסול אבל פוסלה לכהונה כגרושה ז'.

עין משפט ה. אה"ע סימן קכז סעיף א

א. צריך לכתוב זמן הכתיבה בגט ק', ואם נתגרשה בגט שאין בו זמן לא תנשא אבל אם נישאת לא תצא אפי' אין לה בנים מהשני ר'.

עין משפט ו. אה"ע סימן קלג סעיף א

א. צריך ש שימסור הגט בפני ב' עדים כשרים ובפני שניהם יחד. ולכתחילה יש להחתים עליו עדים.

- ע. ואם לא נתקיימה חתימתו וטען פרעתי נאמן בשבועת היסת.
- פ. ממשנה פ"ו ע"א. ובגמ' שם כרב דכתב ידו ועד פסול. ואינו גט בכתב סופר ועד דלא כר"ח בתוס' שם פ"ו. ומשמע דאף אם נישאת תצא, ומיהו בטור סיים דלא תצא, ותמה עליו הב"י וכן הט"ז הוסיף עוד להקשות, והעלה הט"ז דמש"כ הטור שלא תצא קאי על באם ניכר שזה כתב הבעל, ע"ש.
- צ. והוא אחד מג' גיטין הפסולין במשנה. ואם נישאת אם תצא מחלוקת הרמב"ם והרא"ש בכל גט מפסול מדרבנן. דגט זה רבנן פסלוה דילמא אתי לאכשורי בכתב סופר ועד דהתם בגט בטל כ"כ רש"י שם.
- ק. ממשנה גיטין פ"ו ע"א ודף י"ז ע"א. והזמן בגט תקנת חכמים הוא שלא יחפה על בת אחרת, ואף שאין דנין היום דיני נפשות מ"מ נפ"מ לענין לאסור אותה לבעל, ולענין שלא יהיה שמץ פסול על הבנים. ואם לא נכתב זמן אף שמדאורייתא כשר, מ"מ אינה נאמנת לומר שניתן לה לפני שזינתה לענין שתהיה מותרת לחזור לבעלה שמותרת לו בזינתה אחרי הגט, מכיון שלא נעשה הגט כתיקון חז"ל, ועיין בב"י דאם ניתן הגט בפני עדי מסירה אפי' שלא היה בו זמן כשר, ומ"מ רוב הפוסקים לא כן סוברים והב"ש כתב דלא קימ"ל כן להכשירו בעדי מסירה.
- ר. שם בגמ'.
- ש. גיטין כ"ו.

ב. היו רק עדי חתימה בגט ונמסר לה בלי עדי מסירה י"א דהגט פסול^ת, והשו"ע פסק בדיעבד מהני אם היו רק עדי חתימה בלבד. וכשרואין הגט חתום תולין שהיו שם עדי מסירה, ויש לקחת אותה כת לחתימה ולמסירה כמבואר בסי' ק"ל. ועיין לעיל בסעיף ד'.

ח"מ סימן קכט סעיף ז

עין משפט ז.

ט. לא עשה הערב שטר בפני עצמו אלא כתב לו הערכות על גוף השטר עצמו, אם כתבו אחר חתימת העדים * אינו גובה ממנו אלא מבני חורין. ואם כתבו קודם חתימת העדים אם כתוב פלוני ערב בלא וא"ו ואח"כ חתמו העדים, גם בזה אינו גובה אלא מבני חורין, מפני שהוא כתחילת דבר ואינו מעורב^ב עם הלוח והמלוח, אבל אם כתוב עם וא"ו ופלוני

ת. כך פסקו הרי"ף והרמב"ם בשם יש מן הגאונים דפסול ולא תצא, אולם דעת התוס' והרא"ש דהגט בטל דעדי מסירה כרתי, כ"כ הב"ש.

א. טור ממשנה בתרא קע"ה ע"ב, ולדעת הרמב"ן והרשב"א מיירי בלא קנין, ולדעת הרמ"ה והטור והרמב"ם איירי בקנין, לכן סתם המחבר דבריו ולא העתיק לשון הטור שהזכיר גם קנין.

ב. שם בגמ' קע"ו ע"א. משום כך אפי' קנו מיד הלוח בעדים, אם לא נזכר קנין של הערב בשטר, אינו טורף ממנו ממשעבדי. ודוקא בדכתב וא"ו שמוסיפו לערבו ולחברו עם שיעבוד הלוח כך משועבד נמי הערב, משא"כ כשכתב בלא וא"ו גילה דעתו דאין כוונתו לשעבד בקנינו ובכתיבתו אלא לגבות מבני חורין.

ולדעת הי"א בסעיף ו' שהיא דעת הרמ"ה דבקנין לחוד טורף ממשעבדי מהערב גם בלי שטר צ"ל שבזה שכתב פלוני ערב בלי וא"ו גרע טפי מאילו לא כתב כלל. סמ"ע ס"ק כ"א. ועיין מש"כ הש"ך והט"ז.

ובספר פעמוני זהב כתב שמדברי הסמ"ע כאן בס"ק כ' ובס"ק כ"א משמע דמר"ן פסק כהרמב"ם בסוף סעיף ד' שגם ערב קודם חתימת העדים בעי קנין כל שלא נכנס ערב קודם מתן מעות.

והקשה מהסמ"ע עצמו בס"ק ב' בסי' מ' שכתב דערב קודם חיתום שטרות משתעבד גם בלא קנו מידו ודלא כהרמב"ם, והגם שהש"ך בס"ק ז' שם בסי' מ' השיג על הסמ"ע גדולה מזה היה צריך להעיר על דברי הסמ"ע עצמו שסותר דבריו מסי' קכ"ט ס"ק כ' וס"ק כ"א לסימן מ' ס"ק ב'.

ולענ"ד אפשר לומר וליישב את דברי הסמ"ע והוא שבסי' מ' ס"ק ב' איירי שכתבו לפני חתימת העדים ופלוני עם וא"ו ערב. ובזה מהני לכו"ע גם לדעת הרמב"ם וכמו שכתב המחבר בסי' קכ"ט סעיף ח' שאם כתב עם וא"ו גובה ממשועבדים ולא הזכיר קנין מהערב שבזה שכתב וא"ו עירב אותו עם שיעבוד הלוח שקיבלו ממנו בקנין ונשתעבד, ודברי הרמב"ם והמחבר בסעיף ד' שבעינן גם קנין מהערב בלא כתב דבר רק חתם הערב לפני חתימת העדים ובזה צריך קנין ממנו. ודברי הסמ"ע בסי' קכ"ט סעיף כ"א איירי בכתב פלוני ערב בלי וא"ו וזה גרע ממה שלא כתב כלום ואז אפי' קנו מידו לא מהני, כי קילקל

ערב^ג, הרי הוא מעורב עם הלוח והמלוה ואח"כ חתמו העדים, הרי הוא נפרע מנכסים משועבדים.

אה"ע סימן קל סעיף ג

עין משפט ז.

א. לא יהיה דבר כתוב בגט שאינו מענין הגט^ד בין הגט לחתימה, ואם היה כתוב שאלו בשלומה הגט פסול, דיתכן שהחתימה על דבר זה, אבל היה כתוב ושאלו בשלומה עם ו' החיבור כשר דחתימתם על הכל.

הו"מ סימן קכט סעיף א

עין משפט י.

א. אחר שהלוהו^ה אמר לו אחר אני ערב, או שתבע את חבירו בדין ואמר לו אחר הנח לו^ו ואני ערב, או שהיה חונק חבירו בשוק ליתן לו חובו ואמר לו להניח לו ואני ערב, אין הערב חייב כלום, ואפי' אמר כן בפני בי"ד^ז אלא א"כ קנו מידו^ח שהוא ערב בממוץ זה בין בפני בי"ד בין בינו לבין המלוה הרי זה נשתעבד.

בזה שכתב פלוני ערב בלי וא"ו החיבור, וכמו שהסמ"ע בעצמו כתב לסברת הי"א בסעיף ו' שהוא דעת הרמ"ה דמהני קנין לחוד שבכתב פלוני בלי וא"ו גרע ואפי' קיבל בקנין ודו"ק.

אולם בבאר הגולה אות ר' הבין שגם עם וא"ו החיבור לדעת הרמב"ם בעי קנין ואולי הסמ"ע למד אחרת לפחות בדברי המחבר.

ג. בבאר הגולה כתב שלדעת הרמב"ם בסעיף ד' גם בזה צריך קנין. והט"ז ציין לדברי הרמב"ם בפכ"ו ממלוה הלכה א' שכתב כאן וקנו מן הערב, והמחבר השמיטו כי סמך על מה שכתב בשמו בסעיף ד'.

ד. מגיטין ס"ו ע"ב.

ה. רמב"ם פכ"ה ממלוה הלכה א' והוא מבתרא. קע"ו ע"א וע"ב.

ו. פירוש הנח לו עתה ואם לא יתן לך לאחר זמן אני אתננו לך. אבל אם פוטר על פיו לגמרי שאמר לו הנח ואני אתן לך הוי כערב בשעת מתן מעות כמבואר בסעיף ג'. סמ"ע ס"ק ב' וכן משמע בהדיא מתשובת הרשב"א שהביא הב"י בס"י קכ"ו. ש"ך ס"ק א.

ז. ופי' הרמב"ם שבי"ד עשו אותו ערב כמ"ש בסעיף ב' שאני, אבל כאן בי"ד לא עשו אותו רק הוא אמר כן בפניהם.

ח. שם בגמ'. ואין זה אסמכתא למלוה, דמכח הנאמנות שהאמין לו ולא תבעו ללוה בשבילו גמר ומקנה, רק שאינו גומר באמירה לחוד בלא קנין ט"ז.

ואפי' בינו לבין בלא עדים דלא איברו סהדי אלא לשקרי כמ"ש בס"י קפ"ט ובס"י קצ"ה.